نبينا و أسوتنا محمد ﷺ
ووجوب إتباعه

އަޅަމެންގެ ނަބިއްޔާ އަދި އަޅަމެންގެ ނަމޫނާ މުޙައްމަދު ﷺ

އަދި އެކަލޭގެފާނަށް ތަބާވުމުގެ ވާޖިބުކަން

﴿ لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِى رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ ﴾

"ހަމަކަށަވަރުން ތިޔަބޭފުޅުންނަށް اللهގެ ރަސޫލާ (މުޙައްމަދު ﷺ) ކިބައިގައި ރިވެތިވެގެންވާ ނަމޫނާއެއްވެއެވެ."

ތައްޔާރުކުރީ:

عبدالرحيم بن محمد بن عبد الله المدني

نبينا و أسوتنا محمد ﷺ
ووجوب إتباعه

އަހަރެމެންގެ ނަބިއްޔާ އަދި އަހަރެމެންގެ ނަމޫނާ މުޙައްމަދު ﷺ
އަދި އެކަލޭގެފާނަށް ތަބާވުން ވާޖިބުވުން

﴿ لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ ﴾

"ހަމަކަށަވަރުން ތިޔަބައިމީހުންނަށް اللهގެ ރަސޫލާ (މުޙައްމަދު ﷺ) ގެކިބައި ރިވެތިވެގެންވާ ނަމޫނާއެއްވެއެވެ."

ޖަމާކުރީ:

عبدالرحيم بن محمد بن عبد الله المدني

ފިހުރިސްތު

نبينا وأسوتنا محمد ﷺ و وجوب اتباعه

އަހަރެމެންގެ ނަބިއްޔާ އަދި އަހަރެމެންގެ ނަމޫނާ މުޙައްމަދު ﷺ އަދި
އެކަލޭގެފާނަށް ތަބާވުމުގެ ވާޖިބުކަން

ޢަރަބިންގެ ނަބިއްޔާއަކީ ޢަރަބިންގެ ނަމޫނާއެވެ.

الحمد لله وبه نستعين. و الصلاة و السلام على نبينا و قدوتنا محمد و آله و صحبه أجمعين، أما بعد:

އަބޫ އައްޔޫބުލް އަންޞާރީ ؓ ވަސްތުވަރުގެ ހާސްވާއެއްގެ ތިރީގެ ތަރުޖަމާކުރައްވާފައި ޢުޤްބާ ބިން ޢާމިރު ؓ މިސްރުގެ ގަވަރުނަރުކަމުގައި ހުންނަވަނިކޮށް (މަދީނާއިން) ވަޑައިގަތެވެ. އަދި ދެންނެވިއެވެ. މާތްނަބިއްޔާ ﷺ ގެ ޞަޙާބިން މުސްލިމުންގެ އަމީރު ކުރުމުގައި ބަރަކާތުން އައިސްވިއަށް ޙަދީޘް މިފަދަކަމުގެތެރެއިން ރިވާޔަތްކުރައްވާނެވެ. މިއަދު އެބަޔަކީ އަމީރު ޖަމާޢަތުގެ ތެރެއިން މިފަދަކަމުގެ ބަރާބަރުން އަދި ކަލޭގެފާނު ދެކުމަކީ އެކަލޭގެފާނު ނުކުތެވެ. ޢުޤްބާ ބިން ޢާމިރު ؓ މި ޙަދީޘް ރިވާޔަތްކުރެއްވުމުން އަބޫ އައްޔޫބުލް އަންޞާރީ ؓ ވަޑައިގެން އެކަލޭގެފާނު ތަރުޖަމާކުރެއްވި ސަވާރީއަށް އަރައްވައިގެން މަދީނާއަށް ރުޖޫޢަވެ ތަރުޖަމާކުރެއްވީއެވެ. އެންމެކަލޭގެފާނު އެކަލޭގެފާނު ވަރަށް ބޮޑުކޮށް ދިމާވި މުސްތަޤްބަލެއް މަޤާމުކުރައްވައެވެ.

ސުވާލަކީ މިފަދަ ބޮޑު ޚާއްޞަކަމެއް މުސްލިމުން ރަސޫލާ ﷺ އަށް ދޭނީ ކީއްވެގެންތޯ؟

ޖަވާބު ވަރަށް ސާފެވެ. ސަބަބަކީ އެއީ ހުރިހާ އިންސާނުންނަށްޓަކައި ފޮނުއްވުނު ރަސޫލެއްކަމުގައި އެކަލޭގެފާނު ވެފައި އެކަލޭގެފާނަކީ މުޅި އިންސާނިއްޔަތަށް ނަމޫނާއެއްކަމުގައި ވާތީއެވެ. މުޅި އިންސާނިއްޔަތަށް އެންމެ ފުރިހަމަ ނަމޫނާ އަދި އެންމެ ފުރިހަމަ

އަޚުލާޤު ދައްކަވައި ދެދުނިޔެ ބާއްޖަވެރިވާނެ ރިސާލަތު ބަޔާންކޮށްދެއްވުމަށް الله ﷻ ފޮނުއްވި ކަލޭގެފާނު ކަމުގައިވާތީއެވެ. އަދި އިސްލާމްކަން އަދި އީމާންކަން ފުރިހަމަވުން ހިފެހިފައިވަނީ ކަލޭގެފާނަށް ތަބާވެގެން ކަމުގައިވާތީއެވެ. އެއީ ހައްދުން ނެތްބުރެއްނެތި ނަބިއްޔާ ޞައްލަالله ﷺ ބަޔާންކޮށްދެއްވި ކަލޭގެފާނުގެ ޞަޙާބީން ﵃ ޢަމަލު ކުރެއްވިގޮތުގެ މަތީންނެވެ.

ކީރިތި ހޫރިތި الله ﷻ ގެ ވަޙީބަސްފުޅުގާ ދަލީލު.

މާތް الله ﷻ އަޙުޒާބުގެ ސޫރަތުގެ 21 ވަނަ އާޔަތުގައި ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ.

﴿ لَّقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا ﴾ سورة الأحزاب: 21

މާނައިގެ ތަރުޖަމާއީ: "ހަމަކަށަވަރުން الله ގެ ރަސޫލާ (މުޙައްމަދު ﷺ) ގެ ކިބައިގައި ރިވެތިވެގެންވާ ނަމޫނާއެއްވެއެވެ. އެއީ الله އާއި އަދި އާޚިރަތްދުވަހަށް އުއްމީދުކުރާ އަދި ގިނަގިނައިން الله ގެ ޒިކުރު ހަދާކުރާމީހުންނަށެވެ."

މިއާޔަތުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މާތްނަބިއްޔާ ﷺ އަކީ އަޅުގަނޑުމެން މުސްލިމުންގެ އެންމެ ހެޔޮވެގެންވާ ނަމޫނާކަން އެނގިގެންދެއެވެ.

އަދިވެސް ﷲ ﷻ ވަޙީކުރައްވައެވެ.

﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾ سورة الأنبياء: 107

ތަރުޖަމާއީ: އަދި ތިމަންއިލާހު ކަލޭގެފާނު (އެބަހީ މުޙައްމަދު ﷺ) އާލަމްތަކަށް (އިންސާނުންނާއި ޖިންނީންނަށް) ރަޙުމަތެއްކަމުގައި މެނުވީ ނުފޮނުއްވަމެވެ."

ފަހެ، މާތްނަބިއްޔާ ﷺ އަކީ އަޅުގަނޑުމެންނާއި އަދި މުޅި އާލަމަށް ފޮނުއްވުނު ރަޙުމަތެއްކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން އެނގިގެން ހިނގައްޖެއެވެ.

އަދިވެސް ﷲ ﷻ ކީރިތިޤުރުއާނުގެ އެތައްތަނެއްގައި އެކަލޭގެފާނަށް ތަބާވުމަށާއި އަދި އެކަލޭގެފާނު ދެއްވި އެއްޗެއްގައި ހިފުމަށާއި އެކަލޭގެފާނަށް ތަބާނުވާ މީސްތަކުންނަކީ ހަލާކުވާނޭ ތަބާވެރިއަބާ ބަޔަކުކަން އަންގަވާ ބަސްފުޅު ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ.

ވީމާ މިކަމުގެ ސަބަބުން މުސްލިމުން އެންމެ ލޯބިވާ އިންސާނަކީ މާތްނަބިއްޔާ ﷺ ކަމާމެދުގައި އެއްވެސް ޝައްކެއްނެތެވެ. އެކަލޭގެފާނުވަނީ މުޅި ދުނިޔެ ބަދަލުކުރައްވައި އެކަލޭގެފާނުގެ ހިދާޔަތުގެ ސަބަބުން މުޅިދުނިޔޭގެ އެތައްބަޔަކަށް އުއްމީދު ގެނެސްދެއްވި ބޭކަލަކުކަމެވެ. ޖާހިލިއްޔަތު ނައްޓާލައްވައި އިންސާނުންގެ އަޚުލާޤީކަމުން މީސްތަކުން ނުބައިކަމުން އަދި އާލަމްތަކުގެ ވެރިރައްބުގެ އަޅުވެރިކަމުގެ ތަރަފަށް މީސްތަކުން ދާނެ މަގު ބަދަލުކޮށްދެއްވިއެވެ. އަންހެނުންގެ ޙައްޤުތައް އެކަލޭގެފާނު ބަދަލުކޮށްދެއްވިއެވެ. އެކަލޭގެފާނަކީ އެންމެ

މާތް އިންސާނާއެވެ. މުސްލިމުންގެ ޖާނާއި މާލުން އެބޭކަލަކަށްޓަކައި ޤުރުބާންވާން މުސްލިމުން ތިބެނީ ހިތުން ބޭނުން އެދިއެވެ.

މާތް ނަބިއްޔާ ﷺ ޙަދީޘްކުރައްވާފައިވެއެވެ.

(لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَالِدِهِ وَوَلَدِهِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ

(متفق عليه) (متفق عليه/ رواه البخاري ومسلم)

މާނައީ: "ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން އެއްވެސް މީހަކު، ތިޔަބައިމީހުން މައިންބަފައިންނާއި އަދި ދަރިންނާއި އަދި ހުރިހާ މީސްތަކުންނަށްވުރެ ބޮޑަށް އެމީހެއްގެ ގޮތުގައި އެންމެ ލޯބިވެވޭގެންވާ މީހަކީ ތިމަންކަލޭގެފާނުކަމުގައި ވެއްޖައުމަންދާންދެން އެއްވެސް މީހަކު އީމާންވެގެންނެއް ކަމުގައި ނުވެއެވެ."

މިޙަދީޘްގެ މާނައާއި ބެހޭގޮތުން ޝައިޚް އިބްނު ބާޒު ރަޙިމަހުﷲ އަދި ޝައިޚް ޞާލިޙް ބިން ޢުޘައިމީން ރަޙިމަހުﷲ ވަޒަޢައިގެންނަވާ ސަލަފުއްޞާލިޙުންގެ ގޮތުގައި ވާހަކަ ދައްކަވާފައިވެއެވެ. އެބޭކަލުން އެސްވާލަށް ޖަވާބުދެއްވީ ތަންތަނުގައިއެވެ.

" އެޙަދީޘްގެ މުރާދަކީ ﷲ ﷻ އާއި މާތްނަބިއްޔާ ﷺ އަށް ކިޔަމަންތެރިވުން އެހެނިހެން މީސްތަކުންނާއި އަދި އެމީހުންގެ ތަކެތިންނާއި އަދި މައިންބަފައިންގެ މައްޗަށް އިސްކަންދިނުމެވެ. އަދި މާތްނަބިއްޔާ ﷺ އަށް ތަބާވުމަށް ފިޔަވަޅު އަކަމަށް ގަވާއިދާގެމަތީގައެވެ. އަދި ހުރިހާކަމެއްގައި މާތްނަބިއްޔާ ﷺ ގެންނެވި ކަންކަމަށް ތަބާވުމެވެ."

ވީމާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް الله ﷻ އާއި ރަސޫލާ ﷺ އަށް އީމާންވެވޭނީ މާތްނަބިއްޔާ ﷺ އަށް ލޯބިކުރުން އެކަލޭގެފާނުގެ ހިދާޔަތުގައި ހިފައި އެކަލޭގެފާނު ގެންނެވި ދީނަށް ނަސްރުދީގެން ކަމާއި މުޅި އުއްމަތަށް ޝަފްގަތްތެރިވުމެވެ. އަދި ބިދުޢަތްތަކުން(ދީނުގެ ތެރޭގައި އަލަށް އުފެދޭ ކަންތައްތަކުން) ދުރުވެގަނެގެންނެވެ.

އަދިވެސް ޞަޙީޙް ބުޚާރީ ގައި އައިސްފައިވާ ޙަދީޘްގައި އައިސްފައިވެއެވެ.

(فَقَالَ لَهُ عُمَرُ يَا رَسُولَ اللَّه لَأَنْتَ أَحَبُّ إِلَيَّ من كُلِّ شَيْء إِلَّا من نَفْسِي، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ: لَا وَالَّذي نَفْسِي بِيَده حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْكَ منْ نَفْسكَ. فَقَالَ لَهُ عُمَرُ : فَإِنَّهُ الْآنَ وَاللَّه لَأَنْتَ أَحَبُّ إِلَيَّ منْ نَفْسِي. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ: (وَسَلَّمَ الْآنَ يَا عُمَرُ)) (صحيح البحاري: 6257/ مسند إمام أحمد: 17568، 18482، 21997)

ތަރުޖަމާއި: ޢުމަރުބިން ޚައްޠާބު ﵁ ވިދާޅުވިއެވެ. "އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. الله ގަންދީފައި ބުނަމެވެ. ތިމަންކަލޭގެފާނުގެ ނަފުސަށްވުރެ ޒިޔާދައްތަކަށްވުރެ ކަލޭގެފާނު ދެކެ ތިމަންނާ ލޯބިވަމެވެ.

މާތްނަބިއްޔާ ﷺ ޖަވާބުދެއްވިއެވެ. (އޭ ޢުމަރެވެ. ނޫނެކެވެ. ކަލޭގެފާނުގެ ނަފުސަށްވުރެ ބޮޑަށް ތިމަންކަލޭގެފާނަށް ލޯބިވެއްޖައުމަށް ދާންދެނެވެ.) ދެން ޢުމަރު ﵁ ވިދާޅުވިއެވެ. ކަލޭގެފާނު ބަސްފައިގެން ކޮންއްވި އިލާހު ގަންދެއްވައި ބުނަމެވެ. މިހާރު ތިމަންކަލޭގެފާނަށް ތިމަންކަލޭގެފާނުގެ ނަފުސަށްވުރެ ބޮޑަށް ކަލޭގެފާނު ލޯބިވެއްޖެއެވެ.

މާތްނަބިއްޔާ ﷺ ޙަދީޘްކުރެއްވިއެވެ. އޭ ޖުމަލެވެ. މިހާލުއެވެ. (މާތްނަބިއްޔާ އިޝާރާތް ކުރެއްވީ އީމާންކަން ފުރިހަމަވުމުގެ މައްޗަށެވެ.)"

ވީމާ އަޅުގަނޑު އީމާންވާ ކަމުގައިވާނަމަ އަޅުގަނޑުމެން އެންމެ ފުރިހަމަ ބޭކަލަކީ އެކަށޭގެނާނު ކަމުގައި ހަދަންޖެހެއެވެ. އަދި އެކަށޭގެނާނު ގެނެސްދެއްވި ހިދާޔަތުގައި ހިފަހައްޓައިގެން އަމަލުކުރަން ޖެހެއެވެ.

ނަބިއްޔާ ﷺ ޙަދީޘްކުރައްވާފައިވެއެވެ.
(فَإِنَّ خَيْرَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللَّهِ وَخَيْرُ الْهُدَى هُدَى مُحَمَّدٍ وَشَرُّ الْأُمُورِ مُحْدَثَاتُهَا وَكُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ) رواه مسلم: 847
މާނައީ "ހަމަކަށަވަރުން އެންމެ ރަނގަޅު ބަސްފުޅަކީ ﷲ ގެ ފޮތެވެ. އަދި އެންމެ ރަނގަޅު ހިދާޔަތަކީ ނުވަތަ މަގަކީ މާތްނަބިއްޔާ ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމްގެ ސުންނަތެވެ. (ހިދާޔަތެވެ.) އަދި އެންމެނުބައިވެގެންވާ ކަމަކީ އުފައްދާ އިޖާދުކުރާ އަލަށް އުފެއްދި ކަންކަމެވެ. އަދި އަލަށް އުފެއްދި ކޮންމެ ބިދުޢައެއް މަގުފުރެދުމެކެވެ."

އެކަލޭގެފާނަށް ތަބާވުމާ ބެހޭގޮތުން ޞަޙާބީ ބޭކަލުންނާއި ސަލަފުންގެ ބޭކަލުންގެ ބަސްފުޅުތައް.

އަލްޙަސަނުލް ބަޞްރީ ރަޙިމަހުﷲ އިމްރާން ބިން ޙުޞައިން رضي الله عنه ގެ ކިބައިން ރިވާކުރައްވައެވެ.

"އެކަލޭގެފާނު އަޞްޙާބުބޭކަލުންނާއިއެކު އިށީނދެވަޑައިގެން އިންނެވިއެވެ. ދެން އެތަނުން މީހަކު ބުންޏެވެ. ކަލޭގެފާނު ޤުރުއާނުން އެކަނި ތިމަންނަމެންނަށް ނަޞީޙަތް ނުދެއްވާށެވެ. އެކަލޭގެފާނު އޭނާއަށް ކައިރިއަށް އައުމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ދެން އޭނާ ކައިރިއަށް އައުމުން ވިދާޅުވިއެވެ. : ތިބާއާ ތިބާގެ އެކުވެރިން ހަމައެކަނި ޤުރުއާނަށް ބަރޯސާވެގެންނަމަ މެންދުރު ނަމާދުގައި ހަތަރު ރަކުޢަތްކަމަށް ޤުރުއާން ދުށިމުހެއްޔެވެ؟ އަދި ޢަޞުރު ނަމާދުގައި ހަތަރު ރަކުޢަތްކަމާއި އަދި މަޣްރިބު ނަމާދުގައި އަދި ތިންރަކުޢަތްކަމާއި އެނަމާދުތަކުގައި ކިޔަވަން ފެނުނީ ހަތަރު ދެރަކުޢަތުގައި ކަމަށް ދުށިމުހެއްޔެވެ؟

ތިބާއާ ތިބާގެ އެކުވެރިން ﷲ عزوجل ގެ ފޮތަށް ހަމައެކަނި ބަރޯސާވެގެންނަމަ ތަވާފުކުރަން ފެނިގެން ހަތްފަހަރު ކަމާއި އަދި ޞަފާ މަރުވާ ދެމެދުގައި ހިނގަންޖެހޭ ކަން ފެނުނީ ކޮންތަނަކުން ހެއްޔެވެ؟ ދެން އެއްފަހަރު މީސްތަކުން ވިދާޅުވިއެވެ. އާ އެންމުގާ މީސްތަކުންނާވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިޔަބައިމީހުން އަހަރެމެން ކިބައިން އެބަހާ ޞަޙާބީން ގަތައިން ވާހުރިކަމެވެ. ނުވަތަ ޢިލްމު ނަގާހުރިކަމެވެ. އެހެންނުނުކަމުގައިވާނަމަ ތިޔަބައިމީހުން މަގުފުރެދިގެން

ހިނގައިދާނެއެވެ".

އިމާމު މާލިކު ރަޙިމަހުﷲ ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ. "(ނަބިއްޔާ ﷺ ގެ) ސުންނަތުގެ މިސާލަކީ ނޫޙު(عليه السلام) ގެ ނައުކާގެ މިސާލެވެ. އެއަށް އެރިމީހަކު ވެއްޖެއްޔާ ނަޖާވެއްޖެއެވެ. އަދި އެއަށް ނުއެރި މީހަކު ވެއްޖެއްޔާ ހަލާކުވެއްޖެއެވެ." (ތާރީޚު ބަޣުދާދު 336/7، ތާރީޚު ދިމިޝްޤު 14/9)

އައްޔޫބު އައްސިޚްތިޔާނީ ރަޙިމަހުﷲ ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ. "މީހަކަށް ސުންނަތުގެ ވާހަކަ ދައްކައިދިނަމަ މިކަ ދޫކޮށްލާ ޤުރުއާނުގެ ވާހަކަ ދައްކާށޭ ބުނާމީހުންނާއި ދުރު ދަންނާނެވެ. ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން އޭ މަގުފުރެދި މީސްތަކުން މަގުފުރައްދަވުންތާ މީހެއްކަން ކަށަވަރެވެ".

އަލްޙާފިޡު އިބުން ޢަބްދުލްބައްރު ރަޙިމަހުﷲ ވިދާޅުވެފައިވާ ބަސްފުޅުގެ ޚުލާސާގައިވެއެވެ.
"ސުންނަތް އަޙާދީޘްގައިވެސް ތަފްސީރުކޮށްދެއްކަނީކަމެވެ. އެއީ މާތްވެގެންވާ ފޮތުގައި ޢާންމުގޮތުގައި އަޙާދީޘްގައިވާ ކަންކަން ބަޔާންކޮށްދިނުމާއި އަދި ﷲ عزّ وجلّ ގެ ފޮތުގައި އަޙާދީޘްގައިވާ ޙުކުމްތަކަން އިތުރުވެފައިވާ ކަންކަން ބަޔާންކޮށްދެއްވުމަށްޓަކައެވެ".

އާދެ މާތްވެގެންވާ ޞަޙާބީ ބޭކަލުން އެކަމަށް ގާތްވެފައި ތިބޭފުޅުންގައި ވަނީ ކުރިއަރައިގެން ގޮސްފައެވެ. އެބޭކަލުންނަކީ މާތް ނަބިއްޔާ ﷺ އަށް އެންމެ ވަރުގަދައަށް ތަބާވި އިއްތިބާޢުވި ބޭކަލުންނެވެ.

އަޅުގަނޑުމެންނަށްއޮތީ މިބަސްތަކުން އިބުރަތްލިބިގަތުމަށް ދާމްނަބިއްޔާ ﷺ ގެ ފުރިހަމަ ނަމޫނާ ލިބިގަތުމަށް ގަތަރައަގައި މަސައްކަތްކޮށް އެކަލޭގެފާނުގެ ސުންނަތާއި ޚިލާފުކަންކުރުން ދުރުވެ ބިދުޢަތްތަކުން ދުރުވެގަތުމެވެ.

އެހެނީ اللهُ ﷻ ކީރިތިޤުރުއާނުގައި ހަތްއުޖުމިން ބަވާދެއްވި ވަޙީބަސްފުޅުގައި ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ.

(فَإِن لَّمْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ فَاعْلَمْ أَنَّمَا يَتَّبِعُونَ أَهْوَاءَهُمْ…﴾ سورة القصص: 50

މަޢުނާއަކީ: "ފަހެ އެބައިމީހުން ކަލޭގެފާނަށް (އެބަހީ: މުޙައްމަދު ﷺ އަށް) ޖަވާބުދާރީވެ ނުދެއްވާނަމަ (އިޖާބަދެއްވުމުގައިވާނަމަ) ފަހެ ދަންނާށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެބައިމީހުން އެތަބާވަނީ އެބައިމީހުންގެ ހަވާނަފްސަށް ކަމުގައި ދެނެގަންނާށެވެ."

މިއާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އޮތީ ހަވާ ނަފްސަށް ތަބާވާ މީހުންގެ ކިބައިން ބަރީއަވުމެވެ. އަދި اللهُ ﷻ ފޮނުއްވި ނަބިއްޔާ ﷺ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެއްކެވި ނަމޫނާގެ މަގުގައި ހިނގުމެވެ. އެކަލޭގެފާނަށް ތަބާވުމެވެ. އެކަލޭގެފާނު ގެންނަވާފައިވާ ހިދާޔަތް ލިބިގަން އަމަލުކުރައި ހިނގަމުން މަސައްކަތްކުރުމެވެ.

މުޙައްމަދު ﷺ ގެ މައްޗަށް މުސްލިމުން އަދާކުރަން ޖެހޭ ބައެއް ޙައްޤުތައް.

ހ. އެކަލޭގެފާނުގެ ރިސާލަތަށް އީމާންވުން އެކަލޭގެފާނަށް ކިޔަމަންތެރިވެ ތަބާވުން

الله ﷻ ވިދާޅުވެއްވާފައިވެއެވެ.

﴿فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالنُّورِ الَّذِي أَنزَلْنَا﴾ سورة التغابن: 8

ތަރުޖަމާއީ: "ފަހެ ތިޔަބައިމީހުން الله އަށާއި އަދި އެއިލާހުގެ ރަސޫލާއަށް(މުޙައްމަދު ﷺ އަށް) އަދި އެއިލާހު ބާވާލައްވާފައިވާ ނޫރު (އެބަހީ ޤުރުއާނަށް) އީމާންވާށެވެ."

އަދިވެސް އެއިލާހު ﷻ ނިސާ ސޫރަތުގެ 65 ވަނަ އާޔަތުގައި ވިދާޅުވެއްވާފައިވެއެވެ.

﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾ سورة النساء: 65

މާނައީ: "ފަހެ އެހެނެއްނޫނެވެ. ކަލޭގެފާނުގެ ވެރިރައްބު ގަންދެއްވައި އެބައިމީހުންގެ ދެމެދުގައި ޖެހޭ ޚިލާ މައްސަލައެއްގައި ކަލޭގެފާނު (އެބަހީ މުޙައްމަދު ﷺ) ޙުކުމްކުރާ ފަރާތަކަށް ނުހަދައިފިނަމަ އެބައިމީހުން އީމާންވީ ބަޔަކު ކަމުގައި ނުވެއެވެ. އަދި އެބައިމީހުންގެ

ނަފުސުތަކުގައި ކަލޭގެފާނުގެ ޙުކުމާ އެއްވެސް ދެކޮޅެހެދުމެއް ނެތިއްޗައުދަންތާންތެން، އެބައިމީހުން އީމާންވީ ކަމުގައި ނުވެއެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން އެންމެފުރިހަމަގޮތުގައި ކިޔަމަންތެރިވާށުތިކަމެވެ."

އަދިވެސް الله ﷻ ޙަޝްރު ސޫރަތުގެ 7 ވަނަ އާޔަތުގައި ވިދާޅުވެއްވާފައިވެއެވެ.

﴿وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ﴾ سورة الحشر: 7

ތަރުޖަމާއީ: "އަދި ރަސޫލާ(މުޙައްމަދު ﷺ) ދެއްވިއެއްޗެއްކަމުގައިވާނަމަ އޭގައި ތިޔަބައިމީހުން ހިފާށުތިކަމެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނު ނަހީކުރެއްވި ކަމެއް ކަމުގައިވާނަމަ އެކަމުން ދުރުވެގަންނާށެވެ. އަދި الله އަށް ތަޤުވާވެރިވާށެވެ."

ނ. ހުރިހާ މީސްތަކުންނަށްވުރެ ބޮޑަށް އެކަލޭގެފާނަށް ލޯބިވުން

الله ﷻ މިކަން ބަޔާންކުރައްވައި އެއިލާހުގެ ފޮތުގައި ތައުބާ ސޫރަތުގެ 24 ވަނަ އާޔަތުގައި ވިދާޅުވެއްވާފައެވެ.

﴿ قُلْ إِن كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَاكِنُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُم مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّىٰ يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ ، وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ﴾ سورة التوبة: 24

މާނައިގެ ތަރުޖަމާއީ: "ކަލޭގެފާނު(މުޙައްމަދު ﷺ) ވިދާޅުވިއެވެ. ފަހެ ތިޔަބައިމީހުންގެ ބައްޕައިންނާއި އަދި ދަރިންނާއި އަދި ބޭބޭއިންނާއި އަދި އަނބިންނާއި އަދި ގާތްތިމާގެ މީހުންނާއި އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ މުދާތަކާއި އަދި ގެއްލިދާނެކަމަށް ބިރުގަންނަ ވިޔަފާރިތަކާއި އަދި ތިޔަބައިމީހުން ލޯބިކުރާ ގެތިގެދޮރުތައް ތިޔަބައިމީހުންނަށް ﷲ އާއި އަދި އޭނާގެ ރަސޫލާއާއި އަދި އޭނާގެ މަގުގައި ޖިހާދުކުރުމަށްވުރެ ލޯބިވެގެންވާނަމަ، ﷲ ގެ އަމުރުފުޅު އަންނަންދެން ތިޔަބައިމީހުން ނިކަން ބަލަބަލައި ތިބޭށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ﷲ ފާސިޤުވެގެންވާ މީސްތަކުންނަށް ހިދާޔަތް ނުދައްވާނެއެވެ."

ނ. އެކަލޭގެފާނަށް ނަޞްރުދިނުން އެކަލޭގެފާނުގެ ދަޢުވަތު ފެތުރުން

ދެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ބޮޑުކައި އެކަލޭގެފާނުގެ މައްޗަށް އަދާކުރަންޖެހޭ އަނެއް ޙައްޤަކީ އެކަލޭގެފާނަށް ނަޞްރުދިނުމާއި އެކަލޭގެފާނު ގެންނެވި ދަޢުވަތު ފެތުރުމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވީ ވަރަކުން މަސައްކަތްކުރުމެވެ. މާތް ﷲ ﷻ އަޢުރާފު ސޫރަތުގެ 157 ވަނަ އާޔަތުގައި ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ.

﴿فَالَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنزِلَ مَعَهُ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ سورة الأعراف: 157

މާނައިގެ ތަރުޖަމާއީ: "ފަހެ އެކަލޭގެފާނަށް (މުޙައްމަދު ﷺއަށް) ތަބާވެގެންވާ މީހުން އެކަލޭގެފާނު އިއްޒަތްތެރިކޮށް އެކަލޭގެފާނަށް ނަޞްރުދީހަދައެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ މައްޗަށް ބާވާލެއްވުނު

އެކަލޭގެފާނާއި އެކުގައިވާ ނޫރު (ޤުރުއާން)އަށް ތަބާވެއެވެ. ފަހެ އެބައިމީހުންނަކީ ކާމިޔާބު ލިބިގެންވާ މީސްތަކުންނެވެ."

އާދެ ރަސޫލާ ﷺ އަށް ކިޔަމަންވާ މީހުންގެ ސިފައަކީ އެކަލޭގެފާނަށް ނަސްރުދިނުން ކަމުގައި މިއާޔަތުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބައެނގެއެވެ. އެކަލޭގެފާނަށް ބަދުބަހެއް ބުނެވިއްޖެކަމުގައި ވާނަމަ އެކަލޭގެފާނަށް މަތިވެރިކޮށް އެކަލޭގެފާނަށް ނަސްރުދިނުމަކީ އަޅުގަނޑުމެން މުސްލިމުންގެ މައްޗަށް އެޅިފައިވާ ބޮޑު ޒިންމާއެކެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ ގެންނެވި އިސްލާމްދީނުގެ ތަޢުލީމު ފުޅާކުރުމަށްވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ މައްޗަށް އޮތް ހައްޤެއްމެއެވެ.

ފަހެ މާތްނަބިއްޔާ ﷺ ހަދީޘްކުރައްވާފައިވެއެވެ. (بَلِّغُوا عَنِّي وَلَوْ آيَةً)

(صحيح البخاري: 3274/ سنن الترمذي: 2669/ مسند إمام أحمد: 6450، 6849، 6967/ سنن الدارمي: 542)

މާނައީ: "ތިމަންކަލޭގެފާނުގެ ކިބައިން އެންމެ ކުޑަމިނުން އާޔަތެއްނަމަވެސް ފޯރުކޮށްދީ ހިނގާށެވެ."

ހ. އެކަލޭގެފާނަށް ނަސްރުދޭ މީހުންނަށް ނަސްރު ދީ އަދި އެކަލޭގެފާނަށް އަދާވާތްތެރިވާ މީހުންނާ ނަފުރަތު ކުރުން.

ހަމަކަށަވަރުން މާތް ނަބިއްޔާ ﷺ އަށް އަޅުގަނޑުމެން އަދާކުރަން ޖެހޭ ހައްޤުތަކުގެ ތެރޭގައި އެކަލޭގެފާނުގެ ސުންނަތަށް ނަސްރުދޭ މީހުންނަށް ވާގިވެރިވެ އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ ސުންނަތަށް އިންކާރުކުރާން މަޤާމްކޮށް ހަދާނުންގެ ބިދުޢައިން ބަރީއަވުން ހިމެނެއެވެ.

الله ﷻ މުޖާދަލާ ސޫރަތުގައި 22 ވަނަ އާޔަތުގައި
ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ.

﴿لَّا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّـهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّـهَ وَرَسُولَهُ﴾ سورة المجادلة: 22

ތަރުޖަމާއީ: " الله އާއި އާޚިރަތް ދުވަހަށް އީމާންވާ މީހުން الله އާއި ރަސޫލާއަށް ޢަދާވާތްތެރިވާ މީހުންނަށް ލޯބިކުރާމީހުން ކަލޭގެފާނު ދުށްވަޑައި ނުގަންނަވާނެއެވެ."

މިއާޔަތުން އަދިވެސް އަޅުގަނޑުމެން އަޅުގަނޑުމެންގެ މާތް ނަބިއްޔާ ﷺ އަށް އަދާކުރަންޖެހޭ އެތައްހައްޤުތަކެއްވެއެވެ. އޭގެތެރޭގައި އެކަލޭގެފާނުގެ ސީރަތު ދަސްކޮށް އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ ސުންނަތުން ސާބިތުވުމަކީ އަޅުކަންތައް އަދާކުރުމަކީ ކަންތައްތަކެއް ހިމެނެއެވެ. މިޒަމާނުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ނަބިއްޔާ ﷺ އަށް ކަލޭގެފާނުގެ މިސްކިތުން މަލާމާތްކޮށް ކާޓޫން ކުރަހާ އެބައިމީހުންގެ ހިތްހަމަކުރުމާއި މުސްލިމުންނާއި ދެކޮޅަށް އޮންނަންވީ ބިރުވެރިކަން ގެނެސްދިނުމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދީނާއި ދުރަށްދުރުވުމުގެ ސަބަބުންނެވެ. މިއީ މިހުރިހާކަމަކުން ސަލާމަތް ވުމަށް އެއް ގޮތަކީ އަޅުގަނޑުމެން އެކަލޭގެފާނަށް ތަބާވެ އެކަލޭގެފާނާއި އަޅުގަނޑުމެންގެ ނަފްސާކުރުމައި ހަމައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ހަދާގައި ދެއްކުމުން މަސައްކަތްކުރަންޖެހެއެވެ.

ސުންނަތަކީ ކޮބާ؟

ބަހުގެ ގޮތުން ސުންނަތް:

އަރަބި ބަހުގައި ލުޣަވީގޮތުން(ބަހުގެގޮތުން) ސުންނަތަކީ ކަމެއް ހިނގާ ގޮތެވެ. އަދި ސީރަތް އަދި އުއްސޫލް ތަރީގަތް ބެލެހެއްޓުމަށްވެސް ސުންނަތޭ ކިޔައެވެ.

އިސްތިލާހީ ގޮތުން ސުންނަތް:

އިސްތިލާހީ ގޮތުން ސުންނަތަކީ މާތްނަބިއްޔާ ﷺ ވިދާޅުވެފައިވާ ބަސްފުޅުތަކާއި އަމަލުކުރެއްވުން ކުރައްވާފައިވާ ކަންތައްތަކާއި އަމަލުކުރެއްވުން އިޤުރާރުވެފައިވާ ކަންކަމާއި އަދި އަމަލުކުރެއްވުމުގެ ސިފަފުޅުތަކެވެ. އަދި އަޚްލާޤީ ސިފަފުޅުތަކާއި އަދި ޚިލްޤަތީ ސިފަފުޅުތަކެވެ.

އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތަބާވުމަށްޓަކައި ސުންނަތް ދެނެގަތުމަކީ ވަރަށް މުހިންމުކަމެކެވެ. ވީމާ އަޅުގަނޑުމެން ސުންނަތް ދެނެގަން އަޅުގަނޑުމެން ތަބާވުމަށް ގަދައަޅައި މަސައްކަތްކުރަންޖެހޭނެއެވެ. އެހެނީ ސުންނަތަކީ ޤުރުއާނަށް ތަބާވާނޭގޮތް ބަޔާންކޮށްދޭ ޤުރުއާނުގެ ޝަރަހައެވެ. ތަފްސީރެވެ. އަދި ސުލޫކުގެ ދިރިއުޅުމަށް އެއް ރަހަމަތެކެވެ. އެހެން ޤުރުއާނުގެ ފަހު މަސްދަރަކީ ސުންނަތެވެ. ޝަރީޢަތުގެ މަސްދަރެއްކަމުގައި ބެލެވެއެވެ.

މިހާރު ހިތަށް އަރާފާނެއެވެ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ޙަދީޘާއި ސިފަފުޅުތައް ދެނެގަންނަން ޖެހުނީ ކީއްވެގެންހެއްޔެވެ؟

ސަބަބަކީ އަޅުގަނޑުމެން ހޮބިވާ މީހެއްކަމުގައިވާނަމަ އެމީހެއްގެ
ސިފައަކަށް ކިޔަމަންވާންޖެހޭނެއެވެ. އަދި ފުރުޤާން ޚިލާފުވާނެއެވެ.
އަކަހަރުގެ ސިޔާސީގޮތުން އެކިކަހަލަ ޚިޔާލުތަކާއި
އަޅުގަނޑުމެން ތަބާވާންޖެހޭނެއެވެ. އަދި ހުލަފާއުން
ފަހުމުގައި އަޅުގަނޑުމެން އަކަހަރުގެ ސިޔާސީގޮތުން
އަކަހަރުގެ އެއްބަސް ދަންނައެވެ. (މިފަދަ އިބާރާތުން
ކުރިމަތިވާ ހަދީޘްގައި މުސްތަޤްބަލު ކިޔަމަންތެރިވުމާ އެސްޓޭބްލިޝްވާ
ޝާހިދު އާދިއްޔާއި މިސާލުތަކުން ޖަވާބުދެއްވާ އަޚްލާޤީމަ.)

މާނަކުރުން ﷺ ޙަދީޘްކުރެއްވި ވާހަކަ.

(أُوصيكُمْ بتقْوَى اللَّه , وَالسَّمْعِ وَالطَّاعَة وَإنْ كَانَ عَبْدًا حَبَشيًّا ؛ فَإِنَّهُ مَنْ يَعِشْ مِنْكُمْ بَعْدِي فَسَيَرَى اخْتلافًا كَثيرًا , فَعَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّة الْخُلَفَاء الرَّاشِدينَ الْمَهْدِيِّينَ ، فَتَمَسَّكُوا بِهَا وَعَضُّوا عَلَيْهَا بِالنَّوَاجِذ , وَإِيَّاكُمْ وَمُحْدَثَات الأُمُور ، فَإِنَّ كُلَّ مُحْدَثَة بِدْعَةٌ وَكُلَّ بِدْعَة ضَلالَةٌ)

މާނައީ: "ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް الله ﷻ އަށް ތަޤުވާވެރިވުމަށް
ވަޞިއްޔަތްކުރަމެވެ. އަދި އަދި (ތިޔަބައިމީހުންގެ ވެރިއެއްގެ ގޮތުގައި)
ޙަބަޝީގެ އަޅެއްކަމުގައި ވިޔަސް އަޑުއަހައި ކިޔަމަންތެރިވުމަށް.
ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންކަލޭގެފާނުގެ ފަހުން އެއީ މިސްކީނުކަމުން ޖަހާލާ
ހުރިހާމަހުން ފެންނާނެއެވެ. ފަހެ ތަރުން ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ލާޒިމީ
ތިމަންކަލޭގެފާނުގެ ސުންނަތާއި އަދި ތެދުމަގުލިބިގެންވާ ހުލަފާއުއްރ
ރާޝިދީންނަށް ތަބާވުން. ފަހެ ސުންނަތްތަކުގައި ތިޔަބައިމީހުން ބާރަށް
ހިފަހައްޓަވާށެވެ އަދި ކުޑަދަތްތަކުން އޭގައި ބާރަށްދަތްއަޅާހިފައިން

ހިފާހުރިކަމެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން ދީނުގެ ނަމުގައި އަޅުކަން އުފުލާ ކަންކާމުތަކުގައި ސަމާލުވާހުރިކަމެވެ. ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން ދީނުގެ ނަމުގައި އަޅުކަންއުފުލާ ކަމަކީ ބިދުޢައެކެވެ. އަދި ކޮންމެ ބިދުޢައަކީ މަގުފުރެދުމެކެވެ."

އާދެ ބިދުޢައަކީ އެކަލޭގެފާނުގެ ސުންނަތުން ސާބިތުނުވާގޮތަށް ދީނުގެ ނަމުގައި އަލަށް އިޖާދުކުރެވޭ ކަންކަމެވެ. އާދަކާދަތަކަށް ތަބާވުމުގައި މިކަމަށް ސަމާލުވާން ޖެހޭނެއެވެ. ފުރިހަމަ ނަމޫނާ ހިމެނިގެންވޭ އެގޮތުންނެވެ. އެއީ ސުންނަތުގެ އިތުރުކޮށްލެވެ. އަދި ޙާލަތްތަކީ އެއީ ސުންނަތުގެ ދުޝްމަނުކަމެވެ. އަދި އޭގެ އަހުލުވެރިންނަކީ ސުންނަތާދެކޮޅު ފަސާދައިގެ އަހުލުވެރިންނަކީކަމެވެ. އަދި އިލްމުވެރިން ބަޔާންކުރައްވާ ފަދައިން ކޮންމެ އެއްޗެއްވެސް ބަސްގަތެއް ދެކޮޅަށްދާނަމަ އޭގެ އިތުރުވޭ ދެކޮޅުގަދަވެއެވެ. މިހާ ބިދުޢައަކީ ކޮބައިކަމާއި އޭގެ އަހުލުވެރިން ދެކޮޅުގަދަވާގޮތް މިހުރީ ކުރުކޮށްލީމެވެ.

ބިދުޢައަކީ ކޮބާ؟

ބަހުގެ ގޮތުން ބިދުޢަ:

ބަހުގެ ގޮތުން ބިދުޢައަކީ ކުރިން އޭގެ އަސްލެއްނުވާ އަލަށް އުފައްދާ ނުވަތަ އަލަށް ފަށާ ކަންކަމެވެ.

(އިބުނު ފާރިސް، މުޢުޖަމު މަޤާޔީސުއްލުޣާ: 209/1- ދާރުލްފިކުރު އަރުލްފިކްރުބޭރޫތު: ބ: 41، އައްޝާޠިބީ ހާލިދު ބިން އަބްދުއްލާ

އައްޝަހުރާނީ ދާރު އިބްނިލްޖައުޒީ)

ޝަރުޢީ ގޮތުން ބިދުޢަ:

ޝެއިޚުލް އިސްލާމް އިބްނު ތައިމިއްޔާ ރަޙިމަހުﷲ ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ. "ބިދުޢައަކީ އިޢުތިޤާދުކުރުންތަކާއި އަދި އަޅުކަންތަކުގައި، ޤުރުއާނާއި އަދި ސުންނަތާއި އަދި މިއުއްމަތުގެ ސަލަފުންގެ އިޖުމާޢާއި ޚިލާފުވާ ކަންކަމެވެ."

(މަޖްމޫޢު ފަތާވާ- ތަރުޖަމާ އަރުވިލެއްވީ: ޞ: 42، އައްޝައިޚު ނާޞިރު ބިން އަބުދުލަތީފު އައްޝަހުރާނީ ދާރު އިބްނިލްޖައުޒީ)

ޢައްލާމާ ޙާފިޡު ހަކަމީ ރަޙިމަހުﷲ ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ. "ބިދުޢައިގެ މާނައަކީ: ޝަރީޢަތުގައިވާ ކަންކަމުގައި ﷲ ކުރަން އިރުޝާދުކުރައްވާފައި ނުވާކަންކަމެވެ. އަދި ނަބިއްޔާ ﷺ އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ އަޞްޙާބުން އެކަމެއް ކުރައްވާފައިނުވާ ކަންކަމެވެ."

(މަޢާރިޖުލް ޤަބޫލް- ތަރުޖަމާ އަރުވިލެއްވީ: ޞ: 42، އައްޝައިޚު ނާޞިރު ބިން އަބުދުލަތީފު އައްޝަހުރާނީ ދާރު އިބްނިލްޖައުޒީ)

ޢައްލާމާ އިބްނު ޢުޘައިމީން ރަޙިމަހުﷲ ބަޔާންކުރައްވާފައިވެއެވެ. "ޢަޤީދާއިންނާއި އަދި ޢިބާދަތުން، ނަބިއްޔާ ﷺ އާއި އެކަލޭގެފާނުގެ ޞަޙާބީން ޢަމަލުކުރައްވާފައިވާ ގޮތާ ޚިލާފަށް އަލަށް ދީނުގެ ތެރެއަށް އިތުރުކުރެވިފައިވާ ކަންކަމެވެ."

(ލުމްޢަތުލް އިޢުތިޤާދުގެ ޝަރަޙަ- ތަރުޖަމާ އަރުވިލެއްވީ: ޞ: 42، އައްޝައިޚު ނާޞިރު ބިން އަބުދުލަތީފު އައްޝަހުރާނީ ދާރު އިބްނިލްޖައުޒީ)

އެންމެ މަތީވެރި ނަމޫނާއިން ނަމޫނާ ލިބިގަތުމަށް ބިދުޢަ ދެނެގަންނަން ޢެރިސީ ހިއްވޭ؟

ސަބަބަކީ ބިދުޢައަކީ ސުންނަތުގެ އިދިކޮޅެވެ. ސުންނަތުގެ ދުޝްމަނެވެ. ޢަރަބިން ބުނާ އެއް ބަހެއްގައިވެއެވެ. "އެއްޗެއްގެ ޚަރަދުވެފައި އަސްލެއް ނުލިބޭ އެއްޗެއްގެ އިދިކޮޅުވެރިން." ތަޅުމުގައި ނުވަތަ ﷲ އަށް ޢިބާދަތްކުރުމުގައި ޝަރީޢަތުގެ ހުކުމްތަކުން ވާ ގޮތަށް ނުކުރައިފިއެވެ. ޝަރީޢަތު ޙުކުމަކީ ﷲ އާއި އެއިޙާރުގެ ޢަމަލުތަކާއި އިޚާރުވަންތަކާއި އަދި ސިފަފުޅުތަކާއި އިސްމުފުޅުތަކާއި ބަޔާންކުރެއްވި ފުޅުވެއެވެ.

ބިދުޢައާއި ބެހޭ ނަބިއްޔާ ﷺ ދެއްވާފައިވާ ބައެއް އިރުޝާދުތައް

ހ. ނަބިއްޔާ ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމަ ޙަދީޘްކުރައްވާފައިވެއެވެ.
"مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ فَهُوَ رَدٌّ." (متفق عليه رواه البخاري ومسلم.)

ރަސޫލުﷲ ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމަ ޙަދީޘްކުރެއްވިއެވެ. "އަހަރުމެންގެ މި އަމުރުގެމައްޗަށް(އެބަހީ އިސްލާމްދީން ނުވަތަ ޝަރީޢަތުގެ މައްޗަށް) އެތެރޭގައި ނުހިމެނޭ އާކަމެއް(ޝަރުޢީގޮތުން ﷲ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އަދި ނަބިއްޔާގެ ސުންނަތުން

ސާބިތުނުވާކަމެއް) ގެނެސްގަނެގި މީހާއަށް، އެކަމެއްވަނީ ރައްދުވެގެންނެވެ."

ނ. އަދިވެސް ނަބިއްޔާ މުޙައްމަދު ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމަ ޙަދީޘްކުރައްވާފައިވެއެވެ.

(فَإِنَّ خَيْرَ الْحَدِيث كِتَابُ اللَّهِ وَخَيْرُ الْهُدَى هُدَى مُحَمَّدٍ وَشَرُّ الْأُمُورِ مُحْدَثَاتُهَا وَكُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ) رواه مسلم : 867 في كتاب الجمعة.

މާނައީ: "ހަމަކަށަވަރުން އެންމެ ހެޔޮވެގެންވާ ބަހަކީ ﷲގެ ބަސްފުޅެވެ. އަދި އެންމެ ހެޔޮވެގެންވާ ހިދާޔަތަކީ ނަބިއްޔާ ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމަގެ ހިދާޔަތެވެ. އަދި ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން އެންމެ ނުބައިވެގެންވާ ކަމަކީ ދީނުގައި އަލުން އުފެއްދޭ ކަންކަމެވެ. އަދި (ދީނުގައި އަލުން އުފެއްދޭ) ކޮންމެ ބިދުޢައެއް މަގުފުރެދުމެކެވެ."

ނ. އަދިވެސް ނަބިއްޔާ ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމަ ވަޞީ މުއްދަތަށް ހަމްދިރަ ދިންބަހަރު ބައިވަރުކަމަށް ޚަބަރުދެއްވާފައިވެއެވެ. އެއީ ބިދުޢަތަކާއި މަގުފުރެދުންތަކުގެ ސަބަބުންނެވެ. އެކަމާގުޅޭ ޙަދީޘްކުރައްވާފައިވެއެވެ.

(فَإِنَّهُ مَنْ يَعِشْ مِنْكُمْ فَسَيَرَى اخْتِلَافًا كَثِيرًا، فَعَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمَهْدِيِينَ، عَضُّوا عَلَيْهَا بِالنَّوَاجِذِ، وَإِيَّاكُمْ وَمُحْدَثَاتِ الْأُمُورِ؛ فَإِنَّ كُلَّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ) رواه أبو داود والترمذي.

މާނައީ: "ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން ދިރިހުރިމީހާ މީސްތަކުންނަށް ވަރަށް ގިނަ ޚިލާފުތަކެއް ފެންނާނެއެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ވާޖިބު

ތިމަންކަލޯގެފާނާއި އަދި ތެދުމަގު ތަރައްކާ ޚުލަފާއުއް ރާޝިދީންގެ މަގުގައި ހިފުމެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ކޮޅުދަތްތަކުން އޭގައި ބާރަށް ހިފަހައްޓާށެވެ. އަދި ދީނުގައި އަލަށް އުފެދޭ ކަންކަމުން ރައްކާތެރިވުމެވެ. އަދި ދީނުގެ ނަމުގައި އަލަށް އުފެދޭ ކަންކަމަކީ މަގުފުރެދުންކަމެވެ."

ނ. އަދިވެސް ޙަދީޘްކުރައްވާފައިވެއެވެ.

((وَتفْتَرِقُ أُمَّتِي عَلَى ثَلَاثٍ وَسَبْعِينَ مِلَّةً كُلُّهُمْ فِي النَّارِ إِلَّا مِلَّةً وَاحِدَةً ، قَالُوا : وَمَنْ هِيَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ قَالَ : مَا أَنَا عَلَيْهِ وَأَصْحَابِي)) (رواه الترمذي (**2641**) و صححه الألباني)

މާނައީ: "އަދި ތިމަންކަލޯގެފާނުގެ އުއްމަތް ހަތްދިހަ ތިންބަޔަށް ބައިވެގެންދާނެއެވެ. އެންމެ ބައެއް ފިޔަވައި ހުރިހާ ބައެއް ވާނީ ނަރަކައިގައެވެ." ޞަޙާބީ ބޭކަލުން ދެންނެވިއެވެ. ޔާ ރަސޫލުﷲ އެވެ. އެބައިމީހުންނަކީ ކޮންބައެއްހެއްޔެވެ؟ ދެން ނަބިއްޔާ ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމަ ޙަދީޘްކުރެއްވިއެވެ. "އެއީ ތިމަންކަލޯގެފާނާއި ތިމަންކަލޯގެފާނުގެ ޞަޙާބީންގެ މަގުގައި ތިބި މީސްތަކުންނެވެ."

އިސްލާމްދީން ބާޠިލުބައިބައިކަން ބައިވެގެންދާއިރު

އިސްލާމްދީނުގެ ޞައްޙަ މަގަކީ ނުވަތަ ޞަފީ މުސްލިމުންނަކީ އަހުލުއްސުންނާ ވަލްޖަމާޢަތް ނިސްބަތްވާ މީސްތަކުންނެވެ. އެބައިމީހުންގެ މަގަކީ ޤުރުއާނާއި ސުންނަތާއި އަދި ޞަޙާބީ ބޭކަލުންގެ މަގުގައި ހިފުމެވެ. އަދި އޭގެ ޚިލާފުވާ ހުރިހާ އެއްޗަކުން ދުރުކުރުމެވެ.

އެހެންކަމުން ދުޢާއަކީ ނަބިއްޔާ ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމަގެ ސުންނަތުގެ މަތީގައި ރައިތިލަ ސާބިތުކޮށް އެކަލޭގެފާނުގެ އެކަންކަމާއި ބެހޭގޮތުން އިންޒާރު ދެއްވި ބިދުޢައިން ސަލާމަތްވާ ބަޔެއްކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ލެއްވުމެވެ. އަދި ޤިޔާމަތް ދުވަހު ﷲ ތުއްސަވާ މަގުގައި ތިބެ ނަޖާތާ އަދި ނަބިއްޔާ ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމަގެ ޝަފާޢަތް ލިބޭ މީހުންގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ލެއްވުމެވެ. ދުނިޔެމަތީގައި އެކަލޭގެފާނާއި އަވައްޓެރިވުމުގެ ފުރުޞަތު ދެއްވި ގޮތަށް ޤިޔާމަތްދުވަހު ސުވަރުގޭގައި އެކަލޭގެފާނާއި އަވައްޓެރިވުމުގެ ފުރުޞަތުން އަޅުގަނޑުމެން މަޙުރޫމު ނުކުރައްވާށިއެވެ.

وصلى الله وسلم على محمد وآله وصحبه أجمعين. آمين.

والحمد الله الذي بنعمته تتم الصالحات.

ނިމުނީ

މަސްދަރުތައް

1. تدوين السنة النبوية لشيخ محمد بن مطر الزهراني رحمه الله.

2. من حقوق الله الرسول الله ﷺ على أمته. ރިސާލާއެއް.

ނިންމުން

بسم الله الرحن الرحيم

الحمد الله الرزاق و هو ذو القوة المتين

وأصلى وأسلم على نبينا و قدوتنا و حبيبنا المصطفى و آله وصحبه أجمعين أما بعد:

اللهގެ ރަޙުމަތުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ނަބިއްޔާ މުޙައްމަދު ޞައްލަالله ޢަލައިހި ވަސައްލަމަގެ ސުންނަތަކީ ކޮބައިކަމާއި އަދި ބިދުޢައަކީ ކޮބައިކަމާއި އެކަމުގެ ނުރައްކާތެރިކަމާއި އަދި އެކަލޭގެފާނަށް ތަބާވުމުގެ މުހިންމުކަމާއި ބެހޭގޮތުންވާ މިކުޑަކުޑަ ރިސާލާ ޖަމާކޮށް ނިމުނީ މާތް ނަބިއްޔާ މުޙައްމަދު ޞައްލަالله ޢަލައިހި ވަސައްލަމަގެ ޙަރަމްކަމުގައިވާ މަދީނަތުލް މުނައްވަރާގައި 2014 ވަނަ އަހަރު މޭ މަހު 29ގައެވެ. އެދަންކަރު ކުރި ބަޔަކުމަށް އިމުތުކުރެވި ކިޔަން ބޭނުންވާ މީސްތަކުންނަށް މިފޮތް ލިބޭން ގޮތް اللهގެ ރަޙުމަތުން ހަމަޖެހިގެން ދިޔައީއެވެ.

ދުޢާއަކީ މުއުމިނުގެ ޖަރީޢާއިން އިތުރު މައުލޫމާތު ތަކެއް ލިބި ނަބިއްޔާ ޞައްލަالله ޢަލައިހި ވަސައްލަމަގެ ސުންނަތަށް ތަބާވާ އެކަލޭގެފާނުގެ ބަސްފުޅަކަށް ޙަރަކާތްތެރިވެ އެކަލޭގެފާނަށް ތަބާވުމަށް ލިބިކުރާ ބައެއްކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ލައްވާ އެކަލޭގެފާނުގެ ޝަރީޢަތް ލިބޭ މިންގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ލައްވުމެވެ.

الحمد الله الذي بنعمته تتم الصالحات

وأصلى وأسلم على نبينا محمد وآله وصحبه أجمعين.

المدينة النبوية

أخوكم في الله: أبو عبد الله عبد الرحيم المدني